

Bir Sorunun Cevabı

Soru: 19.05.2009'da Sri Lanka Devlet Başkanı Mahinda Rajapaksa, televizyon kanalında: "Vatanımız, terörist ayrılıkçılardan tamamen kurtulmuştur" diyerek Hükümetinin Tamil Kaplanları savaşçılarına karşı zaferini ilan etti. Devlet televizyonu da Hükümet ile Tamil Kaplanları arasında yaşanan çarpışmaların durmasından sonra Tamil Kaplanları savaşçılarının liderinin cesedini gösterdi. Genelkurmay Başkanı Sarath Fonseka, bu olayı şu sözüyle değerlendirdi: "Birkaç saat önce ülkeyi tahrip eden teröristlerin lideri Vellupillai'nin cesedi bulundu." Devlet Başkanı ise, "Amacımız, Tamilli sakinlerini isyancıların pençesinden kurtarmaktır. Şu anda bizlere düşen, bu özgür ülkede hep birlikte yaşamaktır" diyerek tedirgin olan Tamilli sakinlerinin korkusunu yatıştırmaya çalıştı.

O halde Sri Lanka'daki çatışmanın gerçeği nedir? Bu, yerel mi yoksa bölgesel mi yoksa devletlerarası bir çatışma mıdır? Bu çatışmanın sonucu, kimin lehinedir? Artık adadaki çatışmanın sona erdiğini veya uzantısı olacağını söylemek mümkün müdür?

Cevap: Bu sorulara cevap olarak deriz ki:

1. Sri Lanka Hükümeti ile Tamil Kaplanları savaşçıları arasındaki yaşanan anlaşmazlık, uzun vadeli çatışma olarak tanımlanmıştır. Gerçekte ise bu çatışma, Sri Lanka'nın stratejik sularına tahakküm etmek üzere Amerika ile İngiltere arasındaki bir çatışmadır ve bölgedeki bölgesel güçler olan Pakistan ve Hindistan yoluyla da beslenmektedir.
2. Sri Lanka'nın önemi, coğrafi konumunda yatmaktadır. Zira Sri Lanka, Güney Hint sahillerine 19 mil uzaklıktadır. Yani Asya'nın Batısı ile Doğusu arasındaki su bağlantı yollarının en önemlilerinden biri üzerine düşmektedir. Yine Sri Lanka, Palk Boğazı olarak isimlendirilen Hint Yarım Adası'nın en dar noktasına 22 mil uzaklıktadır. Amerika, Hint Okyanusu'na ve Çin'e kadar uzanan Ortadoğu ile Afrika petrol güzergahlarına hakim olmasında, dolayısıyla Batıya doğru deniz uzantılarına yönelik Çin tamahlarına sınırlama getirmede kendisine yardımcı olması için Palk Boğazı'nı bir Amerikan askerî üssüne dönüştürmek amacıyla ona hakim olmak için art arda girişimlerde bulunmuştur. Zira 11 Eylül olaylarından hemen sonra Amerikan Dışişleri Bakanı Rumsfeld, Amerikan-Sri Lanka ilişkilerini güçlendirme gemisine bindi. Zira Palk Boğazı'na hakim olmak, Hindistan ile Doğu eyaletleri arasındaki su bağlantı yollarını tehdit edecektir. Bunun önemi ise Hindistan'ın Sri Lanka tarafından gitmeye mecbur kalmasıdır ki bu da bu eyaletlere ulaşmak için yolculuk mesafesini uzatmak ve yolculuk maliyetinin büyük oranda artması demektir. Yine Palk Boğazı'na hakim olmak, hem bölgesel bir devlet olarak Hindistan'ın aşırı isteklerini, hem de Doğuya uzanmasını frenleyecektir. Bu da Çin'i, Sri Lanka Hükümeti ile olan askerî ilişkilerini güçlendirmeye, ona silah ve askerî malzeme tedarik etmeye sevk etmiştir. Kayda değerdir ki Hindistan'ın Palk Boğazı'na hakim olmadaki başarısızlığı, bölgedeki İngiliz çıkarlarının etkilenmesi demektir. Zira yüzlerce seneden beri İngiltere, Doğu pazarlarına emtia tedarik etmek amacıyla bölgedeki su yollarını ele geçirmek için Hint Okyanusu'na hakim olmaya çalışmaktadır. Buna mukabil Amerika'nın Hint Okyanusu'na ve Palk Boğazı'na hakim olması, İngiltere'nin yanı sıra Avrupa'ya zarar verecektir. Yani Sri Lanka'ya hakim olmak, Amerika için gerçekten önemli bir hedeftir ve Çin tehditlerini kontrol etmesi, Güney Asya ile Uzak Doğu'daki İngiliz ve Avrupa nüfuzunu frenleme imkanı verecektir.
3. Çatışma, İngiltere'nin Tamil vatandaşlarını kahve ve çay çiftliklerinde çalışmaları için Tamil bölgesinden Hint toplantılarına getirmesiyle başlamıştır. Zira İngiltere, adayı, çay ve kahve üretimi için ana bir çiftlik haline dönüştürdü. Ancak Sanahalili Budistlerin geneli, İngiliz ırkçı muamelesinden, özellikle de Tamilli Hinduların kendilerinden üstün tutulmasından nefret etmekteydiler. Nitekim Sri Lanka'nın 1948 yılında İngiltere'den bağımsızlığı, iki gurup arasındaki ilişkinin sertliğini vurgulamıştır. Peş peşe gelen Sri Lankalı Hükümetler de Sri Lanka'nın Kuzeyinde oturan Tamillilere uygun siyasî hakların verilmesinin geciktirilmesini amaçlamışlardır. Bu nedenle Tamilliler, siyasî liderlerine ve hiç bir gün kendilerine insaf etmeyen Sri Lanka'nın

siyasî kombinasyonuna olan güvenlerini kaybetmişlerdir. Bu da pek çok silahlı hareketlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur ve bunların en meşhuru, kurucusu “Velupillai Prabhakaran’ın” liderliğinde 1967 yılında oluşan Tamil Kaplanları Hareketi’dir. Hareketin hedefi, adanın Kuzeyi ile Doğusunda “Ana Tamil” adında bağımsız bir Tamil devleti kurmaktır ve Hareket, özellikle 1983 yılındaki anayasal reform girişiminin başarısızlığa uğramasından sonra olmak üzere geçen asrın 80’leri dışında halk desteği alamamıştır. İngiliz, Hint ve Amerika ajanları tarafından Harekete sızmalar olmuştur ki bu da onların, diğer silahlı hareketler ile savaşmaya yönlendirmelerine yol açmıştır. Ancak özellikle Hindistan’daki Kongre Partisi’nin dönemleri olmak üzere İngiltere’nin onun içindeki eli daha uzundur. Zira 1980 yılında İngiltere, Hindistan’ı Tamil Kaplanları Hareketi meselesine müdahale etmeye ve Sri Lanka Hükümeti’ni de adadaki Amerikan nüfuzunun büyümesine karşı koymaya sevk etti. Bu da Sri Lanka Hükümeti’nin Kuzeyi, adanın geriye kalanından ayırmak için Hintli Tamillerin Sri Lanka’nın Kuzeyindeki Tamillere katılmasını engellemeyi kabul etmesi kılıfı altında olmuştur. Oysa gerçekte o zaman Hindistan’daki Kongre Partisi Hükümeti, Sri Lanka ordusunun Tamil Kaplanları Hareketi’nin bitirmek üzere olduğunu mülahaza etmiş ve belirgin siyasî bir şekilde ve perde arkasından Tamil Kaplanları’na destek verilmesi şeklinde Hindistan’ın müdahalesi devam etmiştir. Ta ki Hint Hükümeti’nin, 29.07.1987’de Hindistan Başbakanı Rajiv Gandhi ile Sri Lanka Devlet Başkanı Jayewardene arasında Barış Anlaşması’nı imzalamayı başarmasına kadar. Bu anlaşma sebebiyle Sri Lanka Hükümeti, Tamil bölgesini otoriteye ortak olması ve silahlı Tamil hareketlerini desteklememesi karşılığında Hint barış güçlerinin bulunmasına izin verilmesi dahil olmak üzere Tamillilere bir dizi imtiyazlar verdi.

4. Hindistan’ın Sri Lanka’nın bir parçasını işgal etmedeki başarısızlığı, Hint kuvvetlerinin aşağılanmış olarak geri çekilmesine yol açtı. Ardından Amerika, Tamil Kaplanları Hareketi ile Sri Lanka arasına girmek için Hindistan’a yönelik nefret duygularını istismar etti. Ancak Amerika, Hükümet ile ilişkilerini güçlendirmeyi, Hareket ile güçlendirmekten daha çok tercih etti. Bunun içindir ki Amerika ile Sri Lanka arasındaki ilişki, özellikle 11 Eylül olaylarından sonra daha çok gelişmiştir. Ardından Amerika, nihayet terörizme karşı küresel savaş çerçevesinde Tamil Kaplanları’nı bitirmesi için Hükümete yeşil ışık yaktığı gibi Sri Lanka ile güçlü askerî ve ekonomik ilişkiler kurmayı da dikkate aldı. Nitekim 2002 yılında Washington, Amerikan savaş ve muharip gemilerinin Sri Lanka topraklarını kullanmasına imkân veren bir anlaşmaya ulaşmayı başardı. Yine 2002 yılında Amerikan Başkanı Bush, Sri Lanka Devlet Başkanı “Mahinda Rajapaksa” ile Beyaz Saray’da bir araya gelerek Sri Lanka’da Barış ve Ekonomik Gelişme Anlaşması’na vardı. Ardından Amerika ile Sri Lanka, 2002 yılında Ortak Ticaret Anlaşması’nı [TIFA] imzaladılar. Dolayısıyla iki ülke arasındaki bu yakınlaşmadan en çok zarar gören İngiltere’dir ki şu iki sebepten dolayı kendisini tecrit edilmiş olarak bulmuştur: Birincisi: Hint seçimlerinde Hint Kongre Partisi’nin kaybetmesi ve Sri Lanka ile Amerikan’ın askerî ve ekonomik anlaşmasına karşı düşmanca bir tavır alınmasına karşı çıkan Janata Partisi’nin kazanmasıdır. İkinci sebep: Sri Lanka Hükümeti’nin Amerikan nüfuzu altına girmesidir. Yani İngiltere’nin tek seçeneği, nihayetinde bitirilen Tamil Kaplanları Hareketi’ni desteklemek olmuştur.

5. Amerika, Tamil Kaplanları’nın bitirilmesi için Sri Lanka Hükümeti’nin desteğini garantiye almak için Devlet Başkanı Mahinda Rajapaksa’nın 2005 yılında Sri Lanka’nın Başkanı seçilmesini bekledi. Aslında Mahinda Rajapaksa’nın seçim kampanyası, Tamil Kaplanları Hareketi’nin bitirme vaatleri esası üzerine olmuş ve özellikle aşırı Janta Vimkathi Partisi ve aşırı Budist rahipleriyle ittifak kurmuştur. Amerika, Mahinda Rajapaksa’nın yeniden seçilmesini memnuniyetle karşılamıştır. Zira Amerikan Dışişleri Bakanı Resmî Sözcüsü Yardımcısı Adam Ereli, Washington’da düzenlediği bir basın toplantısında şöyle demiştir: “Bizler, ülkelerimizin tarihsel ilişkisini korumayı sürdürüreceğiz. Devlet Başkanı Mahinda Rajapaksa ile işbirliği yapmayı arzuluyoruz. Çünkü o, pek çok türde meydan okumalara karşı koymuştur.” Amerika, Mahinda Rajapaksa ve kardeşi Genelkurmay Başkanı ile Tamil Kaplanlarını bitirmeyi başarmıştır. İngiltere, Hindistan ve Avrupa’nın Amerika’nın Sri Lanka ile bir anlaşma adımı attığının farkında olmalarından dolayı Mahinda Rajapaksa Hükümeti’nin Tamil Kaplanları Hareketi’nin bitirmesini engellemek için çaba sarf etmişlerdir.

6. Amerika, Pakistan yoluyla Mahinda Rajapaksa Hükümeti'ni etkin silahlarla destekledi. Zira 2006 Mart ayında Sri Lanka Devlet Başkanı Mahinda Rajapaksa, Pakistan'ı ziyaret ettiğinde kendisine füze fırlatma sistemi tedarik etmesini istedi. 2008 Mayıs ayında da Sri Lanka Genelkurmay Başkanı Fonseka, Pakistan ile 100 milyon dolar tutarında kalıcı türde 22 adet Pakistan Tankı satın alma anlaşması imzalamasının yanı sıra Pakistan otoriteleri, Sri Lanka'ya 65 milyon dolar tutarında pek çok silah tedarik etti. Yine 19.01.2009'da Pakistan Savunma Bakanı Seyyid Eser Alî, Sri Lanka mevkidaşı Gotabhaya Rajapaksa ile Ravalpindi'de bir araya geldiklerinde taraflar, terörizmle mücadele amaçlı ortak askeri tatbikatlar yapılması ve istihbarat bilgi paylaşımı çerçevesinde askerî işbirliğinin güçlendirilmesi üzerinde anlaştılar.

7. Tamil Kaplanları'na karşı üst üste zafer elde edilince İngiltere ve ajanı Hindistan'ın yanı sıra Avrupa, Mahinda Rajapaksa Hükümeti ile Tamil Kaplanları arasında bir uzlaşma gerçekleştirmeye çalıştılar. Uzlaşma yapılmasından amaçları ise, Tamil Kaplanları'nın bitirilmesini engellemektir. Nitekim İngiltere ile Hindistan, yaşanan çatışmada Tamilli sivillerin öldürüldüğünü gerekçe göstererek seslerini yükseltmişlerdir. Son günlerde İngiltere, Hindistan ve Avrupa, ateşkesi teşvik hususunda aktifleştirdiler ve dünyanın dört bir tarafındaki Tamilli göstericileri, Mahinda Rajapaksa Hükümeti'nin sivilleri öldürmesine karşı protesto etmeye teşvik ettiler. Amerika ise barış ve ateşkes hakkında kelimelerle oynasa da Sri Lanka Hükümeti'ni bunları reddetmeye teşvik ediyor, ardından da Pakistan kanalıyla onu destekliyor. Tüm bunlar da Mahinda Rajapaksa'nın barış ve ateşkes tekliflerini reddetmesini sağlamıştır. İşte bu şekilde Sri Lanka Hükümeti, bu çağrıları görmezlikten geldi, dolayısıyla Tamil kuvvetlerini, yani adanın Kuzeyindeki geniş bölgelere tahakküm eden, polis birimine hâkim olan, kendilerine bağlı denizle ve hava kuvvetleriyle övünen bu askerî örgütü söküp atmayı başardı. Tamil Kaplanları'nın hezimete uğraması, adanın Kuzeyindeki Hint ve İngiliz nüfuzunun büyük ölçüde azalması demektir. Amerika'ya ise Sri Lanka üzerindeki hâkimiyetini güçlendirme ve ülkede kalıcı askerî üstler inşa etmesi fırsatı verdiği gibi Palk Boğazı'na tahakküm etmesi ve Çin tehditlerine karşı koyması için Hint Okyanusu'ndaki denizsel varlığını yoğunlaştırması fırsatı da vermiştir. Bunun yanı sıra Amerika, -özellikle Kongre Partisi'nin Hindistan'da bir kez daha beş yıllığına iktidara gelmesinden sonra- bir kez daha bölgedeki kendi politikaları içerisinde hareket etmesi amacıyla Hindistan'a baskı yapmak için Sri Lanka'yı kullanabilecektir. Her şeye rağmen çoğu kişi, Tamilliler ile olan ilişkilerin onarılması ve siyasî taleplerine uyumluluk gösterilmesi için Mahinda Rajapaksa'yı beklemektedir. Amerika da bunun farkında olmasından dolayı bu talepleri gerçekleştirmek için IMF yoluyla Mahinda Rajapaksa Hükümeti'ne yardımlar sağlayarak önceden harekete geçmiştir. Zira Sri Lanka'nın istikrarı, Amerika için hayati bir çıkardır ve bölgenin tarihine bakılması sonucunda İngiltere ile ajanı Hindistan'ın Sri Lanka'da yeniden nüfuzlarını inşa etmeye çalışacakları görülür. Belki de Anglo-Amerikan çatışması şimdilik sakinleşmiş olsa da henüz sona ermemiştir.

H. 28 Cumâde'1 Ülâ 1430

M. 23 Mayıs 2009